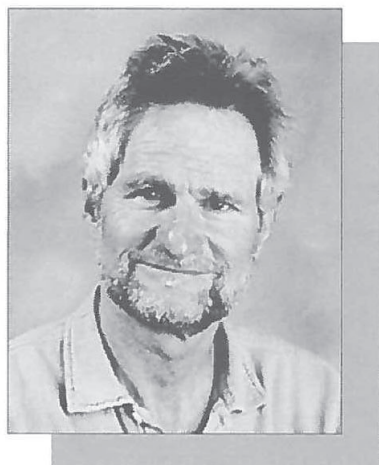

Suggestopædi og russisk

Erik Bach Nielsen

Lektor, cand.mag.
Frederiksberg Studenterkursus.

Suggesto-hva'-for-noget? kan stadig være den reaktion, man møder, når ordet suggestopædi nævnes. Så lad mig minde om, at suggestopædi er en metode til fremmedsprogsundervisning. Den kom for alvor til Danmark i 1980'erne. Gymnasielærernes faglige foreninger og amtscentraler over hele landet arrangerede i en årrække kurser, hvor suggestopædien blev præsenteret, og flere hundrede fremmedsproglærere fra gymnasier, hf-kurser og folkeskoler fik her en indføring i metoden, som de kunne drage nytte af i deres undervisning. Endvidere fandt suggestopædien i vid udstrækning anvendelse i undervisningen i dansk for indvandrere og flygtninge.

Hvordan er situationen så i dag? Mange fremmedsproglærere på gymnasier, hf-kurser og i folkeskoler benytter me-

toden eller elementer fra den i deres undervisning. På studieskolen i København er der kurser i fransk efter den suggestopædiske metode. Og der er dannet en dansk suggestopædisk forening, der arrangerer kurser i metoden, og hvis medlemmer mødes og udveksler erfaringer. Men hvis man ser på, hvilke kurser der tilbydes fremmedsproglærere, er det i dag sjældent, man støder på kursustitlen suggestopædi. Måske mener kursusarrangørerne, at markedet er mættet, og at de lærere, der interesserer sig for denne undervisningsmetode, allerede har haft rig lejlighed til at stifte bekendtskab med suggestopædien. Men der kommer jo hele tiden nye lærere til, så der er all mulig grund til at gøre opmærksom på, hvad suggestopædi er, og hvilke anvendelsesmuligheder den har i skollernes fremmedsprogsundervisning.

Hvad er suggestopædi?

Selve ordet er en sammentrækning af suggestion og pædagogik, dvs. at det direkte betyder: en pædagogik der bygger på suggestioner. Men hvad er så det? Ordet suggestion har en negativ klang på dansk, men i forbindelse med det internationale ord suggestopædi har det en helt andet betydning, nemlig: positive påvirkninger. Forenklet kan man sige, at suggestopædi er en undervisningsmetode, der søger at fremme indlæringen ved at lade den foregå under så gunstige omstændigheder som muligt.

Men det er der da ikke noget nyt i, kan man med rette indvende. Alle lærere vil vel gerne skabe et godt undervisningsklima, hvor både elever og lærer trives. Det særlige ved suggestopædien er imidlertid, at den dels fokuserer på indlæringsbetingelserne som det altafgørende for et godt resultat, dels anvender nogle virkemidler, der ellers ikke bruges i sprogundervisningen.

Ved indlæringsbetingelser forstås ikke blot de ydre fysiske rammer, altså indretningen af undervisningslokalet, men nok så meget det psykiske miljø, herunder tillid og respekt mellem eleverne indbyrdes og mellem eleverne og læreren. Blandt de virkemidler, der adskiller suggestopædien fra andre metoder, er en konsekvent anvendelse af rollespil og brug af klassisk musik. Nedenfor forklares det kort, hvordan disse elementer indgår i undervisningen.

Hvordan er den suggestopædiske undervisning bygget op?

Suggestopædien er beregnet til intensive sprogkurser for voksne elever på små hold. Ideelt er der 3-4 timers undervisning om dagen i 20-30 dage på hold med 10-12 elever. Metoden anvendes først og fremmest til begynderundervisning, men dens principper kan også bruges ved undervisning af viderekomne. I den klassiske udgave af suggestopædien, der fik sin udformning i bl.a. Bulgarien og Frankrig i 1960'erne og 1970'erne, sidder eleverne i bløde lænestole uden borde, der kan skabe barrierer mellem læreren og eleverne. Lokalet er udsmykket med grønne planter og kunst og plakater fra det land, hvis sprog eleverne skal lære. Rollespillet består i, at alle elever lige fra den første time har en identitet med navn, bopæl og profession som f.eks. englænder, tysker eller russer, afhængigt af målsproget. Musikken anvendes på den måde, at lærerens oplæsning af lærebogens tekststykker foregår til musikledsagelse. Elevernes indlæring af grammatik og sætningsmodeller og opøvelsen af deres mundtlige sprogfærdighed foregår i vid udstrækning gennem rollespil og sproglige lege, der ideelt stimulerer elevernes lyst til at udtrykke sig på fremmedsproget. For en nærmere beskrivelse af den suggestopædiske undervisning henvises til Birte Christensen m.fl., 1993 (se litteraturlisten).

Anvendelsen af suggestopædien i gymnasiets russiskundervisning

Det siger sig selv, at den undervisning, der er skitseret ovenfor, ikke lader sig overføre til en skolehverdag. Det er imidlertid min opfattelse, at man kan anvende dele af den suggestopædiske metode i fremmedsprogsundervisningen på alle niveauer i det danske skolesystem. Jeg har selv russisk som mit ene fag og vil i det følgende komme ind på, hvilke elementer af metoden man efter min mening kan anvende i gymnasiets russiskundervisning.

Rollespillet

Det suggestopædiske rollespil har flere fordele:

- Det styrker indlæringen af basale sætningsmodeller.
- Det gør oplæsningen af lærebogens tekster lettere for eleverne.
- Det giver eleverne mulighed for at agere og leve sig ind i deres rolle.
- Fornemmelsen: „Det er altid sjovt at være noget man ellers ikke er“.

Rollerne fordeles til eleverne i den første undervisningstime. Det kan ske ved lodtrækning, ved at læreren fordeler dem, eller ved at eleverne bliver præsenteret for et antal identiteter og deraf selv vælger én. De suggestopædiske roller er altid meget prestigefyldte: Forfattere, redaktører af spændende tidskrifter o.l. Jeg var i begyndelsen skeptisk over for dette princip og arbejdede med traditionelle roller fra hverdagslivet. Men det har vist sig, at stort set alle elever hellere vil være skuespillere

eller sportsstjerner end ekspedienter og taxachauffører.

Der er en tæt sammenhæng mellem rollerne og lærebogens tekster. Disse er formet som en samtale mellem alle rolleindehaverne. De fleste lærebøger er udarbejdet til 12 personer. Hvis der er flere elever på holdet, må man arbejde med dobbeltroller. Hver lektion er - ligesom i de fleste andre lærebøger - bygget op omkring et bestemt emne: Boligforhold, ferie, interesser o.l. Ved gennemgangen af ny lektie bliver eleverne præsenteret for lektionens vigtigste sætningsmodeller. Det kan f.eks. ske ved, at disse er skrevet på store plakater, der er hængt op i klasselokalet. Eleverne arbejder mundtligt med sætningsmodellerne, ofte ved pararbejde, og først når de er fortrolige med dem, bliver de præsenteret for lærebogens tekst. Det er her, metoden lige fra de første timer gør oplæsningen af den fremmedsprogede tekst lettere for eleverne. Den tekst, eleverne læser op, har de nemlig i forvejen arbejdet grundigt med mundtligt. Det er en fordel i et sprog som russisk med et andet alfabet.

Rollerne giver også læreren mulighed for at rette på varierede måder. Det er naturligvis en illusion, men ikke uden virkning, at det ikke er eleven, men rolleindehaveren, der bliver rettet, når læreren siger: „Jeg tror, ambassadøren kom til at begå en fejl“.

Gennem rollerne indlærer eleverne en række sætningsmodeller, der sætter dem i stand til at kommunikere på et begynderniveau. Det kan være en fordel for de sprogligt svagere elever, at

de har et fast grundlag at holde sig til. Men det må naturligvis ikke udarte til blot udenadslæren. Gennem lærebogen bliver eleverne udstyret med grundtrækkene i en biografi, som de selv skal supplere efter lyst og fantasi. Endvidere er det ikke sådan, at eleverne konstant i timerne optræder med deres rolleidentitet. De deltager også i mindre, traditionelle rollespil og sproglige øvelser, som i enhver anden sprogundervisning.

Musikken

Anvendelsen af musik i undervisningen er nok det element i suggestopædien, der vil virke mest fremmedartet for de fleste lærere. Den klassiske suggestopædi opererer med to såkaldte koncerter. Fælles for dem begge er, at læreren læser lærebogsteksten op, samtidig med at musikken afspilles. Musikken er mere end en baggrund for oplæsningen, idet læreren med sin stemme følger musikkens intensitet og styrke.

Den første koncert finder sted, når eleverne mundtligt har arbejdet med lektionens sproglige indhold, men endnu ikke set teksten. De får præsenteret teksten ved at læreren læser den op til musikledsagelse. Ifølge den klassiske suggestopædis anbefalinger er musikken hurtige satser fra wienerklassicismen, f.eks. førstesatser af symfonier af Mozart eller Haydn. Mens læreren læser, følger eleverne med i teksten. De fleste ord er velkendte for dem, men der forekommer naturligvis også ord, som de ikke har set før. For at undgå forståelsesproblemer består en suggestopædisk lærebogstekst af to

spalter. I venstre spalte står teksten på fremmedsproget, i højre spalte er den oversat til elevernes modersmål. Dvs. at eleverne under lærerens oplæsning selv kan klare, hvad der måtte være af forståelsesproblemer. Det skal tilføjes, at hver lektion også indeholder tekster, der ikke er oversat, således at eleverne fra starten bliver vænnet til selvstændigt at arbejde med oversættelse fra fremmedsproget.

Den anden koncert foregår som sidste led i arbejdet med en lærebogslektion, når eleverne har indøvet tekstens ordforråd og grammatik. Til denne koncert anbefales langsomme satser fra barokmusikken. Eleverne ser ikke i teksten, men lytter afslappet til lærerens oplæsning.

Et af formålene med koncerterne er at lette elevernes gløseindlæring. Jeg har selv som observatør ved et kursus haft den erfaring, at jeg senere kunne huske nogle specielle gloser, fordi jeg forbandt dem med ganske bestemte passager i musikken. I øvrigt må man sige, at det er svært at måle effekten af anvendelsen af musik. Baggrunden for, at musikken tages i brug, er den generelle antagelse af, at de fleste mennesker påvirkes positivt af at høre musik, og at musikken bidrager til at skabe en stemning af både velbefindende og „anderledeshed“ (der er ikke stor sandsynlighed for, at eleverne i deres skoledag ellers kommer ud for sådanne musikoplevelser).

Anvendelsen af musik i suggestopædisk sprogundervisning er en individuel sag. Nogle lærere anvender kun

anden koncert med den langsomme musik. Nogle anvender musik ofte, andre sjældent. Det afgørende er, at man som lærer vælger musik, som man selv kan lide, og som man kender så godt, at man ved, hvordan man skal forme oplæsningen. Nogle lærere anvender musik til de såkaldte fantasirejser. Mens musikken lyder, fortæller læreren en medrivende historie. Eleverne lytter og forestiller sig, at de er med på rejsen, og de ser for deres indre blik det, som de hører. Det er en spændende form for lytteøvelse.

Øvelser til indlæring af grammatik

Uanset hvilken metode en sproglærer benytter, vil det være et af målene for undervisningen, at eleverne lærer at tale på fremmedsproget, helst både nogenlunde flydende og sprogligt korrekt. Af alle undervisningsmålene i fremmedsprog er det nok det, der er sværest at opnå. Læreren skal både bibringe eleverne et grundlæggende ordforråd og kendskab til sprogets grammatik, og samtidig give dem færdighed i at anvende det tillærte ordforråd og grammatikken i praksis. Alle sproglærere har nok gjort den erfaring, at de fleste elever kan tilegne sig en stor sproglig korrekthed, når der - typisk i sproglige øvelser af den ene eller den anden art - arbejdes med isolerede grammatiske fænomener, og at den sproglige korrekthed aftager i fri samtale. På den anden side er der næppe nogen lærere, der mener, at man kan lære at tale et sprog uden kendskab til dets grammatik, med mindre man bor i det land, hvor sproget tales. At finde den rette balance mellem elevernes

kendskab til grammatik og deres evne til at omsætte dette kendskab til en fri samtale er nok noget, sproglærere altid vil stræbe efter.

Til forskel fra rollefordelingen til eleverne og anvendelsen af musikken, der er specielle kendetegn for den suggestopædiske undervisning, adskiller de virkemidler, som suggestopædien bruger til indlæring af grammatiske strukturer, sig ikke væsentligt fra de sproglige øvelser i andre sprogindlæringsmetoder. Som eksempler kan jeg nævne to øvelser med præpositioner, som jeg har anvendt i begynderundervisningen i russisk.

På russisk er det sådan, at nogle præpositioner styrer akkusativ, når de angiver en bevægelse, og lokativ, når de angiver en forbliven på et sted (svarende til akkusativ og dativ på tysk). At indlære denne sondring er formålet med følgende lille øvelse:

Hver elev vælger et land og finder ved hjælp af ordbogen ud af, hvad det hedder på russisk. På et stort stykke papir skriver de med store bogstaver deres land på russisk og tegner en tegning af noget, man forbinder med det land (f.eks. tyrefægtning hvis landet er Spanien). Alle stiller sig i en rundkreds med deres tegning synlig foran sig. Den elev, der starter, vælger et af de andres lande og siger f.eks. på russisk: „Jeg vil gerne rejse til Grækenland“. Derefter går han/hun hen og stiller sig ved siden af den elev, der har Grækenland, og siger f.eks. „jeg kan godt lide at være i Grækenland“ eller en anden sætning, der udtrykker et ophold i lan-

det, og derfor kræver, at præpositionen nu styrer lokativ. Således fortsætter man, til alle elever har besøgt hinanden. Øvelsen kan let udvides med byer og seværdigheder i de forskellige lande, eller ved at eleven nævner navnet på den, han / hun rejser hen til (det kræver på russisk en anden præposition med en anden kasus).

Den anden øvelse har til formål at indlære, hvilken kasus præpositionerne styrer. Der er 6 kasus på russisk. Ingen præposition forbindes med nominativ, så der skal skelnes mellem 5 grupper af præpositioner. Til denne øvelse klipper læreren karton i to forskellige farver i stykker på størrelse med spillekort. På hvert kort i den ene farve skrives en præposition, på hvert kort i den anden farve et substantiv i en kasus, der kan styres af præpositionerne. Eleverne inddeles i grupper med f.eks. 8 i hver. 4 elever i gruppen får hver et antal kort med præpositioner (f.eks. 8 eller 10), og de 4 andre elever får hver det samme antal kort med substantiver. En af eleverne med præpositions-kortene begynder og lægger et af sine kort på bordet, så man kan se præpositionen. Den af eleverne med substantivkort, der hurtigst lægger et kort på, der kan passe med den præposition, har fået 'stikket'. Derefter lægger en elev et substantivkort, der stikkes af en elev, der har en tilsvarende præposition. Det gælder selvfølgelig om at få flest stik.

Som sagt adskiller disse øvelser sig ikke væsentligt fra de øvelser, der anvendes i andre metoder. Fordelen ved dem er efter min mening, at de rummer en variation fra grammatikøve-

hæfternes indsætningsøvelser. I den første øvelse får eleverne lejlighed til at udfolde deres tegneevner. Nogle vil måske indvende, at det ikke har noget med sprogindlæring at gøre. Men de få minutter, det tager at tegne, er godt anvendt, fordi de giver eleverne mulighed for at koble lidt fra. Ingen kan tåle at blive bombarderet med 'effektiv' sprogøvelser 45 minutter i træk. Noget andet er, at eleverne i denne øvelse får lejlighed til at stå op og bevæge sig lidt (tænk på hvor lang tid, eleverne sidder ned en hel skoledag!). Den anden øvelse rummer lidt af kortspillet's spænding.

Andre sproglige øvelser

Grammatik er vigtig, men uden ordforråd går det ikke! Når nogle elever har en begrænset talefærdig, skyldes det sjældent manglende kendskab til grammatik, men simpelthen at de ikke kan ord nok på fremmedsproget. Her er en lille lytte- og gloseindlæringsøvelse:

Læreren læser en historie op. Til de nøgleord i teksten, som skal indlæres, har læreren på forhånd fremstillet / fremskaffet billeder. Hver gang læreren i sin oplæsning kommer til et af nøgleordene, holdes det tilsvarende billede op, så eleverne kan se det. Efter endt oplæsning fordeles billederne til eleverne, så de f.eks. får 4-5 billeder hver. Læreren læser nu teksten op igen. Hver gang et af nøgleordene nævnes, fremvises det tilsvarende billede af den elev, der har det. Eller billederne kan efter første oplæsning lægges på et stort bord, hvorefter eleverne under

anden oplæsning skal gribe det rigtige billede, når læreren kommer til et af nøgleordene.

En almindelig samtaleøvelse består i, at hver elev får udleveret et stykke papir med et sæt oplysninger om f.eks. interesser, foretrukne feriemål o.l. Papirerne er udarbejdet således, at der er nogle få oplysninger, der parvis går igen. Eleverne skal gå rundt og udspørge hinanden og på den måde finde frem til deres 'partner'.

Afsluttende bemærkninger

Suggestopædien indeholder således både nye og mere traditionelle elementer. Det er vigtigt at understrege, at suggestopædien ikke er et én gang for alle fastlagt undervisningssystem. Den udvikler sig til stadighed og praktiseres vidt forskelligt i forskellige lande af forskellige lærere. Den lærer, der ønsker at gå i gang med metoden, kan

udvælge de dele af den, der passer til hans ellers hendes temperament og personlighed.

Det kræver under alle omstændigheder et stort arbejde at lære et fremmedsprog. Elever, der undervises efter den suggestopædiske metode, har lige så meget hjemmearbejde som andre elever. Men metoden kan måske bidrage til, at indlæringen i timerne bliver mere spændende for både elever og lærer.

Litteratur

- Christensen**, Birte m.fl.: Suggestopædi i teori og praksis. Kbh., Hans Reitzels Forlag, 1993.
- Christensen**, Birte og Rikke Fabricius-Bjerre: Wild Castle. Suggestopædi til engelsk. Kbh., Gad, 1991.
- Gervig**, Birgitta: Et la fête continue... Herning, Systime, 1991.
- Stets**, Karen Marie og Kirsten Roos: On va danser? Kbh., Munksgaard, 1989.
- Suggestopædisk symposium**. Brønshøj, Institut for anvendt suggestopædi, 1992.